

1 ויתחתן שלמה את פרעה
מלך מצרים ויקח את בת פרעה ויביאה אל עיר דוד עד
כלתו לבנות את ביתו ואת בית יהוה ואת חומת ירושלים
סביב: רק העם מזבחים בפמות כי לא נבנה בית לשם יהוה
עד הימים ההם: ויאהב שלמה את יהוה
ללכת בחקות דוד אביו רק בפמות הוא מזבח ומקטיר:
ולך המלך גבענה לזבח שם כי היא הבמה הגדולה אלף
עלות יעלה שלמה על המזבח ההוא:

2 ג (א) ויתחתן שלמה, אחר שהכין מלכותו בקרב עמו,
הכין אותה גם נדר מלכי ארץ אשר סביב לו כמה שהתחתן
עם מלך גדול מושל ממשל רב בימים ההם, וכוה ימצא עזר
מצריו מבחוץ:

3 ג) ויאהב שלמה את ה'. עברו מאהבה כלומר אף על פי
שלקח בת פרעה לא סר בעבור מה' עד לעת זקנתו שהרבה
נשים נכריות וכת פרעה והאחרות הטו את לבבו מאהב' ה'
וכאמת נראה שהשיב אותה לרת ישראל אף על פי כן הית'
אסורה לו לפי שהיתה מצרית ראשונה ומרו"ל שאמרו כי מותרת
היתה לו כי מה שאמר בניס אשר ילדו להם דור שלישי בניס
ולא בנות ואף על פי שלא נקבעה ההלכה כדברי זה החכם אף
על פי שאמר כי קבלה היתה בירו נראין דבריו כי לא ראינו
בכתוב שחטא שלמה על שלקח בת פרעה אלא על שהרבה
נשים ודבק בהם באהבה עד שהסירו את לבבו והניח נשיו
הנכריות לעבוד אלהים אחרים והנה בשנה הרביעית למלכו לקח
בת פרעה והכתוב מעיד ויאהב שלמה את ה' וגו' רק בבמות
הוא מזבח ומקטיר ולא אמר רק שלקח בת פרעה ועד עת זקנתו
לא הטו את לבבו ואז זכר בת פרעה לגנאי עם האחרות לפי
שהסירו את לבבו כלם ואז בהרבות הנשים לא היה שומר
להשיבם לרת ישראל אלא היה לוקחן בנייתן לתאות לבו ומניחן

מתיב רב יוסף
ויתחתן שלמה את בת פרעה מלך מצרים יגיווי גיירה והא כלא קבלו
גרים לא בימי דוד ולא בימי שלמה מידי הוא טעמא אלא לשולחן מלכים

הא לא צריכא ליה [ותיפוק ליה] דהא מצרית
ראשונה היא

אמר רב פפא
אנן משלמה ליקו ונתיב שלמה לא נסיב
מידי דכתיב ביה ימן הגוים אשר אמר ה'
אל בני ישראל לא תבואו בהם והם לא
יבואו בכם אכן ימו את לבבכם אחרי
אלהיהם בהם דבק שלמה לאהבה אלא
קשיא ויתחתן מתוך אהבה יתירה שאהבה
מעלה עליו הכתוב כאילו נתחתן בה

לעשות כמשפטי הגוים ועיכ נענש עליהם:

4 יד אל יעלה על דעתך ששמשון המושיע את ישראל, או
שלמה מלך ישראל ידיר זה, נשאו נשים נכריות בגייתן.
אלא סוד הדבר כך הוא: שהמזנה הנכונה - פשיבוא הגר
או הגיית להחגיגה, בודקין אחריו, שמה בגלל ממון
שיטל או בשביל שררה שיזקה לה או מפני הפחד בא
להפנס לדת; ואם איש הוא - בודקין אחריו שמה עיניו
נתן באשה יהודית; ואם אשה היא - שמה עיניה נתנה
בקחור מבחורי ישראל.

ואם לא נמצא להן עלה - מודיעין אותן כבד על התורה
ותרח שיש בעשייתה על עמי הארצות, כדי שיפרשו. אם
קבלו ולא פרושו, וראו אותן שחזרו מאהבה - מקבלין
אותן, שנאמר: "ותרא פי מתאמצת היא ללקח אתה,
ותחדל לדבר אליה" (רות א, יח).

טו לפיכך לא קבלו בית דין גרים כל ימי דוד ושלמה:
בימי דוד - שמה מן הפחד חזרו; ובימי שלמה - שמה
בשביל המלכות והטובה הגדולה שהיה בה ישראל חזרו.
שכל החזרו מן הגוים בשביל דבר מהבלי העולם - אינו
מגרי המצדק. ואף על פי כן היו גרים הרבה מתגרים בימי
דוד ושלמה בפני הדייטות, והיו בית דין הגדול חוששין
להן: לא דוחין אותן, אחר ששקלו מקל מקום, ולא
מקרבין אותן, עד שתראה אחריתן.

טז ולפי שגיר שלמה נשים ונשאן, וכן שמשון גיר
ונשא, והדבר ידוע שלא חזרו אלו אלא בשביל דבר, ולא
על פי בית דין גירום - השכן הכתוב כאלו הן גויות,
ובאסורן עומדין; ועוד, שהוקים סופן על תחלתן, שהן
עובדות עבודה זרה שלחן וקני להן במות, והעלה עליו
הכתוב כאלו הוא בגנאן, שנאמר: "אז יבנה שלמה במה"

* שלשה דברים ששוקה עליהן מירת הדין חיללתים
לא ירבה לו נשים וכתיב והמלך שלמה אהב
נשים נכריות ר"ש בן יוחי אמר אהב ממש לזנות
חנניה בן אחי ר' יהושע אומר על שם לא
תחתן עם ר' יוסי אומר לטושכן לדברי תורה
ולקרבת תחת כנפי השכינה ר' ליעזר אומר על
שם גם אותו החשיאו הנשים הנכריות אשכח
תימר ר"ש בן יוחי וחנניה ור' ליעזר חדא ור'
יוסי פליגי על תלתיהון

י"א - י"ג - י"ד - י"ה

7 "אמר רב יהודה אמר שמואל בשעה שנשא
שלמה את בת פרעה הכניסה לו אלף מיני זמר ואמרה לו כך עושין
לעבודה זרה פלונית וכך עושין לע"ז פלונית ולא מיחה בה "אמר רב
יהודה אמר שמואל בשעה שנשא שלמה את בת פרעה ירד גבריאל
ונעץ קנה בים ועלה בו שירמון ועליו נבנה כרך גדול [של רומי] ר

טז טז טז

8 כתוב אחד אומר כי בחר ה' בציון וכתוב אחד
אומר כי על אפי ועל חמתי היתה העיר הזאת
למן היום אשר בנו אותה עד היום הזה כאן
קודם שנשא שלמה את בת פרעה כאן לאחר
שנשא שלמה את בת

י"ז י"ז י"ז

9 א"ג. ויתחתן וגו', ויאהב שלמה את ה' וגו'. ארבע שנים עד שלא
התחיל לבנות את הבית (ויאהב שלמה את ה'), אבל משהתחיל לבנות את הבית
ויקח את בת פרעה ויביאה אל עיר דוד, כשתמצא לומר (ירמיה ל"ב ל"א)
"כי על אפי ועל חמתי היתה לי העיר הזאת מן היום אשר בנו אותה". אבל
לעת זקנת שלמה סמוך למיתתו שרתה עליו רוח הקדש, ואמר שלשה ספרים,
משלי ושיר השירים וקהלת ה).

י"ח י"ח י"ח

הה"ד (משלי לא) דברי למואל מלך למה נקרא שלמה למואל א"ר ישמעאל באותו הלילה שהשלים שלמה מלאכת בהמ"ק נשא בתיה בת פרעה והיה שם צהלת שמחת ביהמ"ק וצהלת בת פרעה ועלתה צהלת שמחת בת פרעה יותר מצהלת בית המקדש הוא דאמר מתלא כולא מחנפים למלכא ולכך נקרא למואל שהשליך עול מלכות שמים מעליו כלומר למה לו אל ובאותו שעה עלתה במחשבה לפני הקב"ה להחריב את ירושלים הה"ד (ירמיה לב) כי על אפי ועל חמתי וגר רבנן אמרי אלף מיני זמר הכניסה לו בת פרעה והיה מצוה לומר לפניו באותו לילה והיתה אומרת לו כך מזמרין לפני עבודת כוכבים פלוגית וכך מזמרין לפני עבודת כוכבים פלוגית מה עשתה בת פרעה כמין פרס שטחה לו למעלה ממנו וקבעה בו כל מיני אבנים טובות ומרגליות שהיו מבהיקות כעין כוכבים ומזלות וכל זמן שהיה שלמה רוצה לעמוד היה רואה אותן הכוכבים והמזלות והיה ישן לו עד ארבע שעות א"ר לוי אותו היום נתקרב תמיד כארבע שעות ועל אותה שעה שנינו מעשה היה ונתקרב תמיד של שחר בארבע שעות והיו ישראל עצבים שהיה יום חנוכת בית המקדש ולא היו יכולין לעשות מפני שהיה ישן שלמה והיו מתיראים להקיצו מפני אימת המלכות הלכו והודיעו לבת שבע אמו והלכה היא והקיצתו והוכיחתו הה"ד (משלי לא) משא אשר יסרתו אמו א"ר יוחנן מלמד שכפפתו אמו על העמוד ואמרה לו (שם) מה כרי הכל יודעין שאביך ירא שמים היה עכשיו יאמרו כן בת שבע היא אמו גרמה לו (שם)

כיון שמתעברות היו נודרות ואומרות יהיה לנו בן הגון למלכות ואני נדרתי ואמרתי יהיה לי בן זרוז ומלומד בתורה והגון לנביאות (שם) אל תתן לנשים חילך שתהא רודף אחר זמה שהם מטלטלין דעתו של אדם (משלי כט) ורועה זונות יאבד הון (שם לא)

כיון שמתעברות היו

בשעה שנשא שלמה וכו'. פירוש כאשר מלך שלמה, אז היו ישראל בגדולתם היותר גדולה, עד כי מלך שלמה על עליונים ותחתונים ותקיים ישראל כל ההבטחה שהבטיח השי"ת את ישראל, וזהו בתחלת מלכותו על ישראל. וכאשר נשא שלמה בת פרעה והתחבר לאומות, ובוה נתן כח לאומות העולם, כאשר ראש מלכות ישראל נתן כח לאומות העולם, בזה הושפל מלכות ישראל בכללה ונהעלה כח האומות. ולפיכך אמר בשעה שנשא שלמה בת פרעה בא גבריאלי הממונה על מדת הדין, ונעץ קנה בים והעלה שרטון ועליו נבנה כרך גדול שברומי. ור"ל כי הגדיל כח רומי, עד שהדבר שלא היה ראוי להם קודם, נתן להם עתה. כי הים אינו ראוי לישוב ועתה נעשה מיושב, ובודאי דבר זה הוא כח הגדול של רומי, ולכך אמר שנבנה עליו כרך גדול של רומי. ודבר זה היה מתחייב ממה שנשא בת פרעה, כי כל שני דברים שהם הפכים, כמו שהם ישראל ואדם שהם הפכים זה לזה, כאשר האחד מתחבר אל השני כמו שעשה שלמה שנשא בת פרעה, וכזה היה שלמה מראה שהוא נתלה בהפכו, כי כאשר היה מבקש בת פרעה היה נתלה בו, צריך לו בדבר גדול כמו זה ליקח זיוג ממנו, וכזה משפיל עצמו ומגדיל דבר שהוא הפכו עד שמלכותו נמסר בידו לגמרי. כי האשה היא עצם מעצמו של אדם, וכאשר נשא שלמה אשה משם והוא היה ראש מלכות ישראל, (וזה) היה מגדיל בזה מלכות אדם, אע"ג כי פרעה לאו מאדום היה, מ"מ האומות הם ענין אחד, וכולם הם הפך ישראל, ואדם ראש לכולם, וזה שאמר שהעלה הים שרטון ונבנה עליו כרך גדול שברומי. ועדיין יש לך להכין מה שאמר שנעץ קנה בים, כי הים אינו ישוב ור"ל כי אף דבר כמו זה שהיה מגדיל כח מלכותם יותר, עד שמלכותם מתפשט אף בדבר שלא היה קודם מן הישוב, שנעץ קנה בים שאינו מן הישוב ונעשה ישוב, וזהו הגדלת המלכות של אדם לגמרי ע"י שנשא שלמה שהוא ראש מלכות ישראל את בת פרעה והגדיל כח האומות וזה מבורא:

דבר ה"א ה"א א"ר
(ה"א ה"א)

מג. עליו העולם בנקודת הרצון הפנימית הוא תלוי, בהעדינות של המבוקש הכללי המגמתי של החיים. המעשים והעלילות, שהם האמצעיים לחיים, הם ממלאים את השטח החיצוני של החיים. ויכולים הם לבא מתוך רצון עכור ומזוהם, ואז הם בתכלית הקלקול והתיעוב, והם מאבדים את העולם, מרבים בו רשעה ומשטמה, מלחמות ופרעות, והעולם הולך ומתמוגג בעניותו הרוחנית והתמריית. והם יכולים גם כן לבא מתוך רצון עדין, קדוש וטהור, ואז הם מכובדים ומפוארים, וגוררים אחריהם תיקון עולם מלא, ומצב נשמתי מרומם ונשגב. כל האור העתיד, הופעת כבוד ד' בעולם, תגלה את העוז לשבר את הנקודה המבדלת בין עומק רע לעומק טוב, תכניס תחת החפץ הרע והשפל חפץ טוב ומרומם, והחמץ העולמי יהפך למצה. ואותו הקנה של חית קנה, המשתמש בכחו הספרותי לרועץ, להמם את החברה, ולבצר את מקלטי הרשעה, יכרת ממנו חלקו הירוד, המשתפל לאותן התהומות האפלים, ויתקדש להראות בכחו את מה שראוי להראות בעולם, שהאדם העשוי בצלם אלהים חי בו. ואותו הקנה שהעלה שרטון, וכרך גדול שברומי עליו הוא בנוי, שלקח עוצם כחו מפני הירידה הישראלית, אשר באה מאז הוגלם החפץ לנטיה החיצונית של ההתהדרות הגויית, ביום שנשא שלמה את בת פרעה, גער חית קנה, ויאמר הנה, ראשון לציון הנה הנם, ולירושלים מבשר אתן.

ק"ט } 3